

שבת

מוסף לתורה, הגות, ספרות ואמנות

18 > הצבעים החזקים, השפה העיטורית והשראה מהאדריכלות המקומית, : מסע בבתי הכנסת במרוקו

22 > סיפור הצלתם של ילדים יהודים בכפר מוסלמי בקווקז נמהל באמירות אקטואליות דמגוגיות

+
12-04
עלי והמכתש
ההתלקחות התרבותית
בין מכינת הדגל לצבא

"יש לנו אמון מלא בצבא, אבל מותר להתווכח"

ויונתן אינה שונה מרעות לוחמים, וששפת הישיבות זרה לעתים עד כדי היפוך מוחלט לשפת התקשורת והרשתות החברתיות. הורות הזו היא שהפילה את הרב יגאל לוינשטיין, מחולל הסערה. שניהם, כמו שאר אנשי המכינה, לא ממש יודעים איך להתמודד עם כללי המשחק התקשורתיים. שפת התקינות הפוליטית גורמת להם לפריחה. לא בכדי הם מתאמצים לברוח מהתקשורת, מחשש שיבולע להם.

"התרבות של יציאה למלחמה על מילים וסטריאוטיפים היא דבר מסוכן", קבע הרב סדן באוזני תלמידיו. "מותר לבקר ולחלוק, אומר הרמב"ם באגרת לתלמידיו, אבל בכבוד, בדרך ארץ ובידידות. הכי קל לצייר את השני כשטן ואז רצים להילחם בטחנת רוח בגלל שלא הקשיבו לו הקשבה אמיתית. לא זו שנתפסת למילים, כי אם זו שמקשיבה לקול הפנימי ולרגשות שבלב. אנחנו צריכים להחזיק עמדה של אהבה וידידות גם כשאין הסכמה. אנחנו צריכים לנהל את הדיון מתוך אמון ואהבה. כי כאשר <<

**עלי
והמכתש**

← "הרב יגאל ואני מנהלים יחדיו את המכינה כבר 28 שנה", פתח ביום שלישי הרב אלי סדן את שיחתו עם תלמידיו, חניכי מוסדות "בני דוד" שבעלי. זו הייתה שעת לפנות ערב. כ-400 תלמידים גרשו את בית המדרש, ממתנינים למוצא פיו של מורם ורבים על המתקפה התקשורתית והפוליטית האדירה שספגה המכינה מאז סוף השבוע הקודם. "מי שמכיר אותנו יודע שאנחנו שונים מאוד זה מזה. לכן אפשר ללמוד מהרב יגאל וממני זוגיות ראויה, שאותה אנחנו מקיימים באהבה ואחוה ורעות כבר 28 שנים. בניגוד למה שפורסם בתקשורת אבא ואמא ממשיכים לאהוב אחד את השני. וכשאבא ואמא אוהבים אחד את השני נולדים להם ילדים נפלאים ומתוקים כמוכם", אמר הרב לתלמידיו, שעוד מעט יתגייסו לצה"ל.

עיתונאי חילוני, לו היה נחשף לטקסט הזה, היה אולי מרגיש משועשע או מסיק מסקנות שגויות. מי שמכיר את הווי בתי המדרש יודע שאהבת דוד

כמה ימים לאחר פרוץ הסערה בעקבות דברי הרב יגאל לוינשטיין, עמיתו הרב אלי סדן מתראיין ומשיב מלחמה. הוא מסתייג מהכינוי "סוטים" אבל מסרב להצניע איסורי תורה. חתן פרס ישראל תשע"ו מתריע מפני ההשתנות הפנימית-תרבותית שעוברת על הצבא, תוך הבעת אמון מלא בצבא ובמפקדיו

אריאל כהנא

צילום: חן גלילי

השנה המטלטלת ביותר בתולדות המכינה. שיעור של הרב אלי סדן במכינת "בני דוד" בעלי, השבוע

**עלי
והחכתש עלי**

אך זה אירוע מקומי. המכינה לא השתנתה. מי שרוצה לברר מילה כזו אחרת, שיפנה אליו.

”אומר ברור: יש לנו אמון מלא בצבא ובמפקדיו. אנו מנהלים איתו שיח לגיטימי על עניינים שונים. לפעמים מקבלים את דעתנו ולפעמים לא. אבל כל השנים אנו מפגינים לויאליות מלאה ומחויבות גמורה לשמירת האחרות בצבא, ושום דבר לא השתנה בעניין זה.

”אנו יודעים שיש בצבא יהודים וגם כאלה שאינם יהודים – דרוזים, נוצרים וכדומה. יש בצבא שומרי מצוות ויש שאינם שומרי מצוות. יש רפורמים, יש משיחיים, ויש גם בעלי נטיות הפוכות. אנו אוהבים את כולם, אנו מאמינים באדם שבכולם, ואנו מוכיחים כל השנים שאנו פועלים יחד עם כולם בהבנה, בכבוד ובידידות. כל ניסיון לטעון אחרת הוא שקר גמור. ערך הרעות כגורם המלכד את הצבא ונותן לו רוח גבית ללחימה בזמן אמת הוא קודש קודשים מבחינתנו.

”לגבי מה שהרב יגאל אמר – כולנו בני אדם בכל מיני מצבים, ולפעמים מתבטאים בצורה חריפה. זה קורה לכולנו. השאלה היא האם החריפות הזו משקפת את העולם הפנימי שלו, והתשובה היא לא. לא יכול להיות ששופכים כך את דמו של אדם שנותן את עצמו 28 שנים,

הרמטכ”ל איזנקוט (מימין)
עם הרבנים לוינשטיין
וסדן במכינה בעלי, מאי
2016
צילום: מכינת “בני דוד”

”השירות בצבא הוא זכות והשאלה העיקרית היא איך שומרים על הביחד. שנה גוררת שנה ואלימות מילולית גוררת אלימות מילולית. לא קל לבנות אחדות כשהפערים כה גדולים. אנחנו קיבלנו החלטה להשתלב בחברה הישראלית. אפשר לנהל חיים משותפים רק כשיש אמון הדדי מלא

מבחינתנו. ”המסר שאני רוצה להעביר הוא שאין לבני דוד דרך חדשה. אנחנו ממשיכים באותה דרך. אנשים חושבים שנהיינו משהו אחר, ולא היא. ישבתי עם הרב יגאל וסיכמתי איתו שאנחנו ממשיכים באותו קו חינוכי ורוחני, באותה עמדה ציבורית שהייתה לנו עד היום. הייתה לנו שיחה ארוכה, ועם כל מה שהוא אמר, זה לא אומר שיש פה שינוי כיוון. הרברים שאני אומר מקובלים גם עליו. אנשים שאלו אותי בימים האחרונים מה קרה למכינה, ואני משיב לא קרה. הרב יגאל אמר מה שאמר,

יש שנהא בלב אין חופש דעות, אין דיון מכובד, חופשי וידידותי, ומיד יגידו לי 'אתה כזה וכוה וכוה'. יש כאן תרבות של אנשים שמפחדים להביע דעה, של אנשים שאומרים 'כבר עדיף לא לדבר'.

”אני זוכר שלפני שנים ראיתי בעיתון ציטוט של אחד משרי הממשלה בתקופת מלחמת לבנון, שאמר: 'חשבתי שהמבצע בסלוקי מיותר אבל פחדתי להגיד זה, כי ידעתי שבתקשורת יגידו שאני תבוסתן'. זעזע אותי שהגענו למצב שאם אתה אומר משהו שלא מקובל, מיד אתה סופג חיצים. וכאן עוד היה מדובר על חיי אדם. זה לא רציני וזה דבר שצריך להיאבק עליו. לכן אני מוחה בתקיפות על הדברים המכוערים שעשו לרב יגאל בהקשר הזה”.

ממשיכים באותה דרך

כמעט שלושה עשורים חלפו מאז הקימו סדן ולוינשטיין את המכינה הקדם צבאית הראשונה וחוללו מהפכה לא רק בציונות בדתית אלא בחברה הישראלית כולה. בעקבותיה קמו מכינות רבות נוספות, דתיות וחילוניות. בניגוד לאווירה ולשפה בחוץ, המחנכים והחניכים שם ממשיכים לדבר על ערכים, אידיאולוגיה ומסירות. שני הקווים המקבילים האלה יכולים להיפגש רק באירוע חגיגי כמו טקס הענקת פרס ישראל שבו זכה הרב סדן ביום העצמאות האחרון. הוא מקפיד להדגיש שהפרס ניתן למכינה, לרב יגאל עמיתו ולבוגריה הרבים, לא דווקא לו אישית.

תשע”ו תירשם כנראה כשנה המטלטלת ביותר בתולדות המכינה. היא נפתחה בהקמת שתי שלוחות חדשות במעלה אפרים ובתפוח. אחר-כך נפטרה בלא עת רעייתו של הרב יגאל, הסופרת רונית לוינשטיין, ובתוך זמן קצר יחסית הוא נישא לתושבת היישוב שרה קליין, אלמנתו של רועי קליין, החלל המפורסם ביותר במלחמת לבנון השנייה. בהמשך באה הבשורה על הזכייה בפרס ישראל. רק הזמן והפסיכולוגים יגידו אם היה קשר בין כל זה לבין סערת ה”סוטים” של השבוע האחרון. בשיחה שהרב לוינשטיין עצמו קיים במכינה ביום שני, נראה שמתן במעט את סגנונו. הוא אמנם לא שינה את עמדתו העקרונית, אך נמנע מלחזור על המונח מעורר המחלוקת, לאחר שהבין כי נפל קורבן לליניץ’ תקשורתית.

ההרצאה שלו בכנס ליב”ה נמשכה כארבעים דקות, אך רק שש מתוכן פורסמו בתקשורת וחוללו סערה. הסיקור החלקי החמיץ את הטיעון העיקרי שהעלה הרב לוינשטיין, על אודות השינויים הערכיים שעוברים על הצבא. איש לא דיווח ש”הרב יגאל הוא זה שמוביל את שיתוף הפעולה עם המכינות החילוניות והציבור החילוני בכלל. הוא ולא אני גם זה שמחפש בכל מחזור את האנשים החלשים, כולל בעלי נטיות הפוכות, כדי לעזור להם. מי שמטפל בהם במסירות ובאהבה גדולה וזוכה לעזור להם זה הרב יגאל”, כפי שאמר סדן לתלמידים בשיחה בבית המדרש ביום שלישי.

שעות אחדות קודם לכן, אחרי שהסערה סירבה לשכוך, הבין הרב אלי סדן שהגיעה העת לשפוך מים על השרפה. הוא שוחח ארוכות עם הרב לוינשטיין, כינס את צוות המכינה והמוסדות לצורך יישור קו, קיים את השיחה עם כלל התלמידים ואחר כך התראיין ל”מקור ראשון”. הוא נראה מותש אך נחוש, ולא הסתיר את תכלית הריאיון

יצבי
יד יצחק בן-צבי

קורסי הכשרות ביד בן-צבי

קורס להכשרת מדריכים בירושלים

המעניק תעודת היתר להדרכת סיורים בירושלים
לתלמידי מערכת החינוך

הטבות לנרשמים	תכנית הלימודים	מחיר	תחילת לימודים
<ul style="list-style-type: none"> השתתפות בסיורי יד בן-צבי על בסיס מקום פנוי ובהרשמה מראש מנוי לכתב העת 'עת'מול' 	הקורס יקנה היכרות מעמיקה עם ירושלים על אתריה ותקופותיה, לימודי היסטוריה, ארכאולוגיה, מתודיקה וסוגיות דידיקטיות, בטיחות, עזרה ראשונה ועוד.	₪6,000 + 250 ₪ דמי רישום	יום שני, כ' בחשוון תשע"ז (21/11/16)

קורס מורי דרך

הקורס המקצועי והמקיף ביותר, בהדרכת החוקרים והמומחים הבכירים בתחומם | בפיקוח משרד התיירות

הטבות לנרשמים	מחיר	תחילת לימודים
<ul style="list-style-type: none"> 400 ₪ שובר זיכוי בחנות ההוצאה של יד בן-צבי השתתפות בסיורי יד בן-צבי על בסיס מקום פנוי ובהרשמה מראש למשך תקופת הקורס מנוי לכתב העת 'עת'מול' ו'קתדרה' 	₪25,500 + 250 ₪ דמי רישום	יום ראשון, ה' בחשוון תשע"ז (6.11.2016)

50%
הנחה

בדמי הרישום למשתתפי הערב

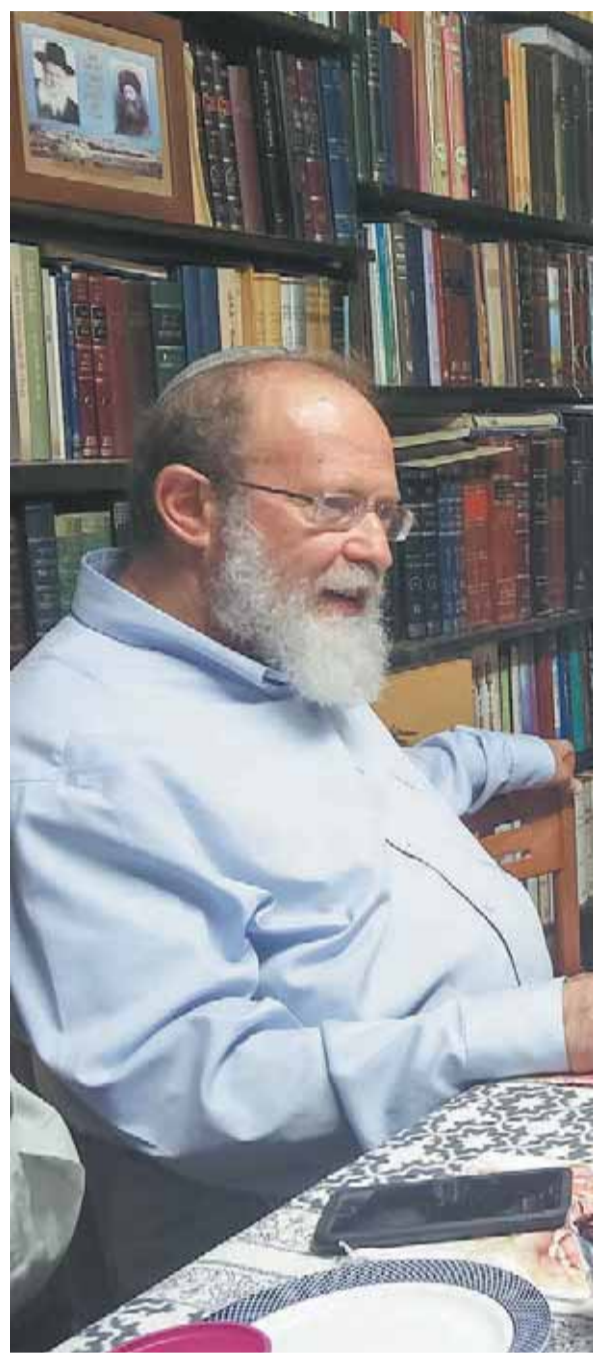
יום ג', כ' בתמוז (26.7) ביד יצחק בן-צבי
רח' אבן גבירול 14, ירושלים

מדריכי ירושלים 18:30
מורי דרך 19:00

**ערב
פתוח**

פירוט תנאי הקבלה באתר האינטרנט | פתיחת הקורס מותנית במספר נרשמים לבוגרי צבא ושרות לאומי אפשרות לתשלום על חשבון הפיקדון

לפרטים ולהרשמה:
www.ybz.org.il | orit@ybz.org.il | 02-5398897

על חייל דתי לשמוע הרצאה שמנמקת את הלגיטימיות של זוג חד מיני. אני בטוח שלא היה עולה על דעתו של מאן שהוא לתת הרצאה בצבא על חשיבות ההכרה בלגיטימיות של חילול שבת בארץ ישראל. אני מסכים לגמרי עם הרמטכ"ל ואחרים שחושבים שאין מקום בצבא להרצאות שמנסות לגרום לחילונים לחזור בתשובה לתורה. בדיוק באותו אופן אני מצפה שלא תהיינה הרצאות עם מגמה הפוכה.

"לצערי, הרגישות בעניין הזה יצאה מכל פרופורציה. קח למשל את 'מצעד הגאווה'. למה צריך לעשות מצעדים כאלה? האם צריך לעשות מצעדי אכילת חזיר? נוצר מצב שלרבנים אסור לדבר. אין יותר תורה ואין אמת. כל אחד עושה מה שהוא רוצה וגמרנו".

אז בוא נדבר על נושא הלהט"בים, הד מיניים וכו'. נוצר הרושם שבמכינה בעלי מתייחסים לסוגיה הזו באופן שהרב יגאל דיבר, של דחייה ואי הכלה. השאלה היא האם הנושא מוכר לכם, וכיצד איתם מתמודדים איתו.

"זה נושא תורני מובהק, התורה אומרת את דעתה באופן מובהק וכאנשי תורה אנו פועלים על פי האמת של התורה. יש שאלה אחרת והיא היחס לאנשים. זו בעיה אנושית ממדרגה ראשונה ואנחנו מטפלים באנשים מאוד בעדינות ובחכמה, כי זה דבר מורכב. כיוון שהאנשים באים ללמוד בישיבה, הם רוצים ללכת בדרכה של תורה. אבל זה מסובך. אנחנו עוזרים להם להתמודד עם הסיבוך על פי דרכה של תורה. דרך העזרה משתנה מאדם לאדם וממקרה למקרה.

"יש לנו כיום להערכתי כ-4,000 בוגרים, ומבחינה סטטיסטית ברור שהיו בתוכם גם כאלה. האם זרקנו אותם מהמכינה? לא. חיבקנו אותם והדרכנו אותם ללכת לטיפולים ולקבל עזרה. חלק מהטיפולים המכינה מימנה. אלה אנשים במצוקה אמיתית, ואנחנו עושים הכול כדי לעזור להם. יש כאלה שיכולים לעשות המרה ויש כאלה שלא יכולים. אסור לעשות הכללות בנושא הזה, אבל צריך להבין שבכל מקרה יש חילוק ברור בין האדם לתופעה. באופן פרטי ובצבא בפרט כל אדם אהוב עלינו. גם אם אתה עם נטיות הפוכות או דרוזי או יהודי משיחי או רפורמי – אתה אח שלי".

לא לוותר על התורה

נשמעה טענה שאינכם הולכים בדרך הרב קוק, משום שהוא ידע בשעתו להסביר שעל שומרי המצוות לשתף פעולה עם החילונים ולחבק אותם כי ככה מופיעה הגאולה. לעומת זאת אתם נוקטים קו בדלני בסוגיה הזו, ואינכם מחבקים ומכילים את ההכרה החילונית המשתנה באופן שהוא עשה זאת אז.

"הטענה שלחבק ולשתף פעולה פירושו של דבר לוותר על אורח חיים תורני היא שקר וכזב. כשהרב קוק ערך את מסע המושבות הוא מצד אחד עורר את החלוצים ואפילו רקד איתם, <<

יום ולילה. שומעים כמה מילים ואז מוחקים אותן? כמה משפטים שאמר אדם לא נשמעים לך, בגלל זה תהפוך אותו לקיצוני?!"

כל אדם אהוב

חרף ההגנה על שותפו, הרב סדן מצטער על פומביות הדברים של לוינשטיין וגם מסתייג מהכינוי "סוטים" שהטיח בבעלי הנטיות החד מיניות. "אני חושב שלא היה צריך להגיד את המילה הזו כי יש לגביה רגישות גדולה בחברה הישראלית. היא נתפסת כעלבון למרות שאני משוכנע שזו לא הייתה כוונתו של הרב יגאל. צריך לדעת שמשכב זכור אסור באיסור חמור על פי ההלכה. התורה אומרת 'זכר ונקבה בראם, ויברך אותם, ויקרא את שמם אדם'. אדם זה איש ואישה, וזוג חד מיני אינו נורמטיבי. לכן הרב יגאל גם אינו יכול לחזור בו ולומר שזה כן נורמטיבי.

"האמת הפשוטה היא שאין לנו שום כוונה לפעול נגד אנשים בעלי נטיות הפוכות, להיפך. כפי שהסברתי, הרב יגאל עצמו עווד לאנשים כאלו, וכל המחאה שלנו היא נגד העובדה שכופים

משהו השתנה בצבא

האמנם "תם עידן התמימות" בדברי הרב יגאל? "אני לא הייתי מתבטא כך. הרבר היחיד ששונה הוא שמתוך כאב גדול הרב יגאל ביטא את הביקורת בפומבי ואולי לא היה מקום לתת לזה פומבי, כי אם להמשיך את השיח הישיר. אבל כל השנים יש בעיות עם הצבא וכל הזמן הייתה לנו תקשורת איתו, כמו זוג וכמו כל משפחה שיש בה בעיות. אנחנו הולכים לצבא ומקיימים שיח בלתי פוסק. הרבר היחיד שהשתנה הוא שבזמן האחרון זה יותר דומיננטי. הפחדים של אנשים מסוימים מהדמון שנקרא 'דתי' הם גדולים יותר מהעבר. למה זה? אולי בגלל ההצלחה של הדתיים, אולי בגלל השינויים שהחברה הישראלית כולה עוברת, והצבא הוא חלק מהחברה.

"אני מאמין שלאף אחד אין כוונה רעה, לא לקצין חינוך ראשי ולא ליאיר גולן ולאחרים. אני לא חושב שהוא או אחרים רוצים להילחם בתורה וברת. יש אנשים שאינם מבינים מספיק לעומק את השיח הדתי ובגלל זה התורה מתלבשת אצלם על כל מיני סטריאוטיפים וזה גורם להם חרדה. איתם צריך לקיים שיח. לדוגמה, כשעופר וינטר אמר 'שמע ישראל' כולם חשבו שהוא פנאט דתי. מי שמכיר את עופר יודע שהוא לא. אלה שתקפו אותו לא הכירו אותו, את השקפותיו ואת דעותיו, ולכן שמו אותו בתבניות. זו הבעיה שיש כל הזמן: אני בטוח שכל מי שהיה נפגש עם עופר לשיחה ארוכה לא היה אומר אחר כך את מה שאמר. בכל אופן, עופר לא נפל קרבן והנה הוא קיבל תת אלוף. כך שלא צריך לצייר ציור שחור. נכון שכמות התלונות שהתלמידים שלנו מפנים אלינו גדולה יותר. משהו השתנה בצבא, אבל לא בטוח שאני יודע להסביר את כל הסיבות לכך. מצוות 'בצדק תשפוט עמיתך' מחייבת אותנו להאמין שמאחורי זה יש כוונות טובות. רק הקדוש ברוך הוא בוחן כליות ולב. אבל יש פה תופעה שהיא בעיניי מטרידה ולכן חובתי לקיים עליה שיח עם הצבא."

האם בזמן האחרון יותר קשה לכם להגיע להסכמות עם הצבא?

"התשובה היא שלא קשה יותר. יתר על כן, אני מוכרח לציין שדווקא בזמן האחרון התקיימו שיחות רבות יותר על עניינים אלו עם הדרג הבכיר ביותר בצבא, והכול מתוך רצון טוב והבנה. ההחלטה של הרמטכ"ל למנות את הרב אייל קרים לרבצ"ד היא העדות הטובה ביותר שהרמטכ"ל מעוניין ליצור סביבה שבה החייל הדתי יוכל להרגיש בטוח יותר בשירותו הצבאי."

שיהיה ברור מה התורה דורשת

בשיחה בבית המדרש אכן הציג הרב סדן לתלמידים נוסחה מורכבת להתמודד עם מצב מורכב, וציטט קטע תלמודי מפורסם העוסק בגאולת ישראל: "אנחנו בחרנו להיות תלמידי רב יוסף שאמר הלואי ואזכה לחיות בדורו של משיח, 'אזכה ואיתניב בטולא דכופיתא דחמרי'. רב יוסף מוכן להתמודד עם קשיי הגאולה מכוח העובדה שהיה מלא גבורה מוסרית, ענווה גדולה והתבוננות פנימית ועמקנית על המציאות, אף שהיה עיוור."

הרב סדן דרבן את השומעים להימנע מוויכוחים פוליטיים או אידיאולוגיים בעת השירות הצבאי כדי להבטיח את החיבור הפנימי עם כל החיילים מסביב, ויחד

”אנו מנהלים עם הצבא שיח לגיטימי על עניינים שונים. לפעמים מקבלים את דעתנו ולפעמים לא. כל השנים אנו מפגינים לויאליות מלאה ומחויבות גמורה לשמירת האחדות בצבא, ושום דבר לא השתנה

הרמטכ"ל מעוניין ליצור סביבה בטוחה לחייל הדתי. גבול עזה, 2012
ציילום: יעקב נחומי, פלאש 90

להילחם נגדה. בני אדם אינם קופסאות שמשבצים. הרב יגאל אמר דברים מתוך הלב שנוגעים לעיסוק שלו. זה לא קשור להר המור.

"יש לנו באופן קבוע 600 תלמידים בצבא. הרב יגאל נוסע בכל הארץ לתת שיחות לחיילים ולדון איתם בבעיות שלהם. מה זה קשור להר המור? זוהי הסכנה שבהתעסקות עם תקשורת, כי מה שלא תגיד תצא לא טוב. אין יותר דיון ענייני, רק דימויים."

אבל באותו זמן בדרשותיו ביקש להפסיק לחלל שבת ולהקפיד לאכול כשר. אנחנו פועלים מתוך שיתוף פעולה אבל זה לא אומר שרבנים צריכים לוותר על התורה. באותו אופן אני יכול לשתף פעולה עם חבר בעל נטיות הפוכות, אבל להכיר בלגיטימיות של זה לא אסכים. יש לי יחס אנושי אליו ובצבא אמסור את הנפש למענו, אבל לא אשנה את דעתי שזה נגד דעת תורה. וזו דעתי גם על מחללי שבת."

ביקורת נוספת מדברת על "ההתנשאות של הר המור" שפוסלים כל מי שלא הולך בדרכם.

"הביקורת הזו היא חלק ממחלת הסטריאוטיפים. אני יודע מהי 'ההתנשאות של הר המור'. הר המור זה מקום של תורה ואין שם שום התנשאות. אבל מה כל זה קשור לרב יגאל ולרבנים שאמר על הדברים שבין המכינה והצבא? זה חלק מתפירת תיקים. מכניסים אנשים לתוך קופסאות. יש קופסה מפחידה שנקראת 'ההתנשאות של הר המור' ועכשיו אכניס לתוכה מישהו. ככה מדברים על אנשים? כך מבררים נושא? זו שפה לא אמיתית שאנחנו צריכים

הרב סדן עם הכתב אריאל כהנא, במכינה בעלי, השבוע

הרב סדן גילה לתלמידיו כי אמר פעם לראשת אגף כוח אדם לשעבר, האלופה אורנה ברביבאי, כי לדעתו "הכנסה של תכנים תרבותיים לתוך הצבא מביאה לפילוגו – כי על זה יש מחלוקות ומחיצות". מי שמכיר את העובדות יודע שברביבאי לא קיבלה את ההמלצה ושהפעילות התרבותית המשותפת בצבא מתרבה.

לפני חודשיים ביקר במכינה הרמטכ"ל גדי אייזנקוט. הוא והרב סדן הסכימו לחלוטין שיש למנוע את הכנסת הוויכוחים הפוליטיים והאידיאולוגיים האזרחיים לצבא, משום שכזה"ל חייבת להישמר האחדות, וכל הפעילות התרבותית חייבת להתקיים רק בתוך מה שקיים לגבי קונצנזוס אצל רוב רובה של החברה בישראל. אלא שבפועל עדיין לא מורגשת ההשפעה של הנחיה זו ונראה שהמתח סביב זה והתחושה שיש ניסיון לכפות על הדתיים השקפת עולם ליברלית הם שגרמו לרב יגאל לחרוג ממנהגה של המכינה ולהתבטא בפומבי בסוגיה. אך הרב סדן מיד מאזן. "אין כאן שינוי כיוון. האמון לא נפגם. נחזור לשיח חיובי מתוך אמונה בצבא ובמפקדיו", אמר בעיצומו של שבוע סוער. ●

” אני חושב שלא היה צריך להגיד את המילה ”סוטים” כי יש לגביה רגישות בחברה הישראלית. צריך לדעת שמשכב זכור אסור באיסור חמור על פי ההלכה. אדם זה איש ואישה, זוג חד מיני אינו נורמטיבי. לכן הרב יגאל אינו יכול לחזור בו ולומר שזה כן נורמטיבי

היא איך שומרים על הביחד. שנהא גוררת שנהא ואלומות מילולית גוררת אלימות מילולית. לא קל לבנות אחרות כשהפערים כה גדולים. אנחנו קיבלנו החלטה להשתלב בחברה הישראלית. אבל אפשר לנהל חיים משותפים רק כשיש אמון הדדי מלא.”

עם זה להקפיד על קלה כחמורה: "מי שרוצה להסתגר בארבע אמות של הלכה קל לו יותר. אנחנו קיבלנו החלטה להשתלב בחברה ישראלית. זה לא סוד שלפני הקמת המכינה בעלי הרבה אנשים ככל המערכות הורידו את הכיפה. לא היה להם פשוט לשרת שם בלי לאבד את הזהות הפנימית. המכינה והדרך שהיא מובילה אומרת: בואו נבנה עולם רוחני באופן שיהיה לנו ברור מה התורה דורשת. נהיה מלאי יראה וקודש. אנחנו מחויבים לשמור קלה כחמורה ועם זאת נותנים כתף בשותפות עם חברה שרבים ממנה חושבים אחרת ומתנהגים אחרת. זו החלטה אסטרטגית לא קלה כי בתוך חברה מעורבת כזאת יש דיפוזיה וזרימה של דעות שלא פשוט להתמודד איתן, אבל זה העם שלנו, זה הצבא שלנו, אין לנו צבא אחר ואנחנו שם למרות הקשיים.

"צריך לנהל את הוויכוחים התרבותיים מתוך הקשבה אמיתית וכבוד, ולהחזיק בעמדה של אהבה וידידות גם כשאין הסכמה. השירות בצבא הוא זכות והשאלה העיקרית

עשרות קהילות בעולם ממתנות לך מערבא

תוכנית להכשרת רבנים ומנהיגות רוחנית לשליחות בקהילות ספרדיות בעולם

התוכנית מיועדת לרבנים ומחנכים ספרדיים המעוניינים ללמוד את מורשת ספרד ולתרום לחיזוקם של קהילות ספרדיות בתפוצות התוכנית מיועדת לבעלי תואר חינוכי או הסמכה לרבנות עד גיל 35 עדיפות לדוברי שפות זרות לימודים מרוכזים במשך יום בשבוע במשך שנה או שנתיים

נושאי הלימוד:

- היסטוריה ותהליכים של קהילות ספרדיות בעבר ובהווה
- מודלים של מנהיגות ספרדית

- פסיקה ספרדית
- פיוטים וחזנות
- מנהגי ספרד
- מאפייני זהות ספרדיים בימינו

משתתפי התוכנית המלאה יקבלו מלגה נאה (כ-2,500 ש"ח בחודש)

הצעקה של הרב יגאל היא הצעקה שלנו

שלושה בוגרי המכינה מעלי מתייחסים לדברי הרב לוינשטיין. שניים מהם עומדים מאחורי דבריו ואף חושבים שנאמרו מאוחר מדי. השלישי מתקומם כנגדם. פנים רבות, מכינה אחת

אריאל הורוביץ

צילום: חן גלילי

הרב אלי סדן עם תלמידי המכינה בעלי, השבוע

בוגרי המכינה הקדם-צבאית בעלי הופתעו השבוע לראות כיצד הדיון באמירותיו של רבם, הרב יגאל לוינשטיין, לא יורד מסדר היום הציבורי. דבריו של הרב לוינשטיין בכנס "ציון וירושלים", שהתקיים בירושלים בשבוע שעבר, סימנו ביקורת חסרת תקדים בהריפותה מצד ראש מכינה קדם-צבאית – במיוחד כזו שמוזהה עם תרומה משמעותית לצה"ל ועם שמירה על יחסים טובים עם המערכת הצבאית – כנגד הצבא.

בשיחה של 37 דקות תקף הרב לוינשטיין את קצין חינוך ראשי, תא"ל אבנר פדצוק; את החינוך לערכים פלורליסטיים במסגרת הצבאית; את אופיו של המסע הצה"לי לפולין, "עדים במדים", ואת הקהילה הלהט"בית. הדברים חוללו מהומה, וכעת, בתום שבוע סוער, חלק מן הבוגרים מבקשים למתן את הדברים, להפנות מבט אל תוכנם, אל מה שהוחמץ בדיון הציבורי – ויש גם מבוגרי המכינה שמבקרים את דבריו של הרב לוינשטיין ומצביעים על הבעייתיות שבהם.

צועק נגד הדרדרות הצבא

דן מורנו הוא בוגר המחזור הראשון של המכינה הקדם-צבאית בעלי. כמעט שלושים שנים אחרי שלמד במכינה, וכשבנו משרת בשירות סדיר בצה"ל, מורנו מקשיב לדבריו של הרב לוינשטיין ומזהה בהם דאגה ציונית ישראלית כנה לעתידו של הצבא.

"הרב לוינשטיין התעורר מאוחר, וטוב שהוא התעורר", אומר מורנו, ומספר: "כשאנחנו, בני המחזור הראשון, הגענו לעלי, ולאחר מכן כשהתגייסנו, לא עשינו את זה

"מכרי כפיה נטעה כרם"

במלאת שלוש שנים לפטירתה של אהובתנו תמר רוזנברג

נעלה לקברה ביום חמישי,
כ"ב בתמוז תשע"ו, (28.7.2016)
בבית הקברות בכפר עציון

- 18:30 <<< עלייה לקבר
- 19:00 <<< התכנסות ב"כרם תמר" ביקבי גוש עציון
- <<< תפילת מנחה
- <<< לימוד משניות לעילוי נשמת תמר
- <<< דברים לזיכרה מפי בני משפחה וחברים
- <<< שיעור מפי ד"ר שמואל ויגודה
- בנושא: "גדולה לגימה שמקרבת את הרחוקים" (סנהדרין ק"ג, ב')
- <<< תפילת ערבית

האירוע יתקיים בתוך מבנה היקב

המשפחה

עלי והמכתש

חיילים צריכים להיות קודם כול מקצועיים, ואילו האידיאולוגיה והערכים הם משניים. אני לא חושב כך. בעיניי, יש חשיבות עצומה בחינוך לערכים יהודיים בצבא יהודי - ואת זה אני לא אומר מנקודת מבט מגזרית. הזעקה של הרב לוינשטיין היא זעקה של כלל עם ישראל, היא לא שייכת למכינה כזו או אחרת."

אבל המחלוקת היא בדיוק על אותו "כלל עם" ישראלי. אולי - כפי שראינו השבוע, לנוכח הסערה שהתחוללה בעקבות הדברים - עמדת הרב לוינשטיין היא אכן עמדה מגזרית מצומצמת, ואילו הצבא והחברה הישראלית נמצאים במקום אחר?

"ההפך. לא מעט חיילים בצבא - חילונים ודתיים - זועקים כנגד הכפייה התרבותית שהרב לוינשטיין מתייחס אליה. כמעט כולם רוצים שתהיה תודעה יהודית חזקה בצבא. לצערנו הרב, יש מיעוט בהנהגה הצבאית שחושב אחרת, ומנסה לכפות את ערכיו. ההנהגה הצבאית היום לא מבטאת את רחשי החיילים ואת הצורך שלהם בערכים יהודיים ובערכי ההיסטוריה, כפי שהיה בקום המדינה. נכון שדברים השתנו לאורך השנים בחברה הישראלית, אבל אני לא רואה שום סתירה בין השינויים החברתיים לבין הצורך בערכים היסטוריים מעמיקים. הצורך הזה לא השתנה; אדרבה, הוא גובר, וזהו צורך ישראלי - לא צורך של בוגרי המכינה."

הצבאיות במוקד ולא הלימוד

רוג'ן שוורצמן, מ"פ במילואים ובוגר המכינה בעלי, רואה בדברי הרב לוינשטיין ניסיון להחזיר את האיוון בין הממלכתיות המאפיינת את המכינה לבין ההקפדה על ההלכה ועל האידיאולוגיה הדתית. את התופעות שמפניהן הזהיר הרב לוינשטיין רואה שוורצמן כ"ניסיון של האליטות השוקעות למזער נזקים".

לדבריו, "השינויים הערכיים שחלו בצבא בעקבות הכניסה של הציונות הדתית ליחידות הלוחמות מתחללים כבר שני עשורים, וכעת האליטות הישנות מנסות להציל את מה שאפשר. נוצרה סיטואציה שבה הצבא כופה ערכים פוסטמודרניים על חיילים. כמובן שהצבא בנוי ממגוון השקפות ואנשים, ויש מקום לכל אחד לומר את האמת שלו. הרבה מאוד חיילים במילואים ובסדר הביעו באוזני השקפות המנוגדות להשקפה שלי, ואין לי בעיה עם זה. אבל כשזה מגיע לחינוך שצה"ל מנסה להטמיע, זה משהו אחר."

"לו אני הייתי מחליט כיצד לחנך חיילים בצבא, לא הייתי משלב פעילויות שקשורות לקהילה הלהט"בית, לא רק כדי לא להיכנס למקומות שייצרו מחלוקת ומתח כל כך גדול, אלא גם כי אני לא רואה בזה ערך. גיוון ופולורליזם אינם ערכים בפני עצמם. אסור לשכוח שיש טוב ויש רע, יש נכון ולא נכון, יש מוסרי ולא-מוסרי."

כנציגים של סקטור דתי שבא להילחם בסקטורים אחרים. להפך - ראינו את הצורך של הציבור הדתי לחזור למקורות שלו, לצבא. אם בראשית שנותיה של המדינה מנהיגי הציונות החילונית היו אנשים ערכיים, בשנים האחרונות יש מגמה של רדידות ושטחיות בהנהגת המדינה, ובפרט בהנהגה הצבאית. זו סכנה למפעל הציוני. מהמקום הזה נרתמנו לחזון של המכינה - לא מתוך רצון להשפיע כמגזר. הצורך בערכים והצורך בחיבור שלנו לאידיאולוגיה ולאמונה בצדקת הדרך הם ערכים משותפים לכל עם ישראל. לוחמים חסרי ערכים וחסרי אמונה בצדקת הדרך מסכנים את המפעל הציוני. זה מה שעמד לנגד עינינו."

איך לאור הדברים האלה אתה מבין את הדברים של הרב לוינשטיין?
"הרב לוינשטיין זועק כנגד הריאקציה החילונית למהפכה של הציונות הדתית, כנגד ההידרדרות של הצבא. הדברים שלו הם בראש ובראשונה זעקה ציונית - לא זעקה דתית או מגזרית. ואני מצטרף לזעקה הזו. בגלל שאני מכיר את הרב לוינשטיין, אני יודע שאם אפילו הוא החליט לדבר, זה אומר שבאמת הגיעו מים עד נפש."

"אבל הרב לוינשטיין זועק גם זעקה יהודית. יש מגמה מסוכנת - והיא מסוכנת לא רק לבוגרי עלי, אלא לכל עם ישראל - של סירוס ערכי היהדות והציונות, סירוס האמונה בצדקת הדרך, וזה מתבטא בדרכים של כפייה. יש תפיסה שלפיה

קול קורא להשתתפות בסדנת מחקר מנהיגות נשית-רוחנית - מאין לאן?

מכון שוקן למחקר היהדות מזמין חוקרים וחוקרות צעירים (מסטרנטים ודוקטורנטים) להציע את מועמדותם להשתתפות בסדנה בנושא: מנהיגות נשית-רוחנית.

הסדנה תכלול שמונה מפגשים

בימי שני בין השעות 17:30-20:00,

במכון שוקן למחקר היהדות, רח' בלפור 6, ירושלים.

הגשת מועמדות: עד יום חמישי ה' באלול תשע"ו (8 בספטמבר 2016) למשתתפים תוענק מלגת עידוד.

המועמדים יבחרו על ידי ועדה אקדמית בראשותה של פרופ' מרגלית שילה.

למידע מפורט על תכני הסדנה והגשת מועמדות יש לפנות:

לנעמה טייטלבוים-קריא, מרכזת התכנית -

02-5631288 | jtspress@gmail.com | טל'

חפשו אותנו בפייסבוק: [מכון שוקן](#)

הביקורת של שורצמן על המכינה שבה למד מגיעה מכיוון אחר – הוא סבור שהמכינה, שמנסה כל העת לאזן בין ממלכתיות לבין מחויבות הלכתית, נטתה בשנים האחרונות לעבר הכיוון הממלכתי. "הנטייה החד-משמעית לעבר הקוטב הממלכתי הכשירה כמעט כל שרץ", אומר שורצמן. "כך היה, למשל, בתקופת ההתנתקות. בניגוד להכרעה המפורשת של הרב אברהם שפירא זצ"ל, רבם של הרבנים בעלי, התפיסה של המכינה הייתה שלמרות שמדובר בעבירה דאורייתא – הממלכה קודמת. מצפים מאדם לעבור על דברי תורה, לעשות דברים שמנוגדים לכל מה שהוא חונך עליו ולכל מה שהוא גדל עליו, וכל זה בשם הממלכתיות. אני שואל את רבני המכינה: אם אתם עצמכם לא הולכים אחרי רבותיכם, מדוע שתלמידים ילכו אחריכם?"

בעקבות דבריך אשאל: אם, באופן היפותטי, ייכנסו שני אנשים לבית המדרש בעלי – אחד מהם מחליט לשרת ביחידה מובהרת, ואילו השני מתכנן ללמוד בישיבה גבוהה ולהיות רב – את מי, לדעתך, התלמידים במכינה יעריכו יותר?

"הר-משמעית, התלמידים במכינה יעריכו יותר את מי שהולך לשרת ביחידה מובהרת מאשר את מי שהולך ללמוד בישיבה גבוהה, וישרת שירות מינימלי. אין כאן שאלה בכלל. ההתלהבות מהצבאיות ומהסממנים החיצוניים שלה היא זו שנמצאת במרכז, הרבה יותר מערכים של לימוד תורה. במכינה בעלי, שהיא מוסד תורני שמוביל על ידי רבנים, ניתן היה לצפות שהרבנים יאזנו את המצב הזה, אבל הם לא עשו כך. הצבאיות תמיד הייתה במוקד, הרבה יותר מאשר הלימוד. את זה מעריכים, על זה מסתכלים – לא על הלימוד. זה נכון בוודאי בקרב הבחורים הצעירים. אני מצר על התפיסה הזו, ואני חושב שאין לה שום בסיס תורני."

"במובן הזה, אפשר לראות את הדברים של הרב לוינשטיין כחלק ממגמה של החזרת המוטוטלת, של איזון בין ממלכתיות לבין מחויבות הלכתית. ברגע שאתה לא שם את הצבאיות במרכז; ברגע שהערך המרכזי הוא לא להיות קצין ביחידה מובהרת אלא להיות יהודי שומר תורה ומצוות, גם כשקשה וגם כשהמערכת נגדך – ואת זה אני שומע בדברים של הרב לוינשטיין – זה מעיד על ניסיון לעשות סדר ולחשוב מחדש על סדרי העדיפויות."

הרב לוינשטיין גם אמר דברים חריפים נגד להט"בים, וכינה אותם "סוטים". כיצד אמור להרגיש בחור שלמד בעלי, ויחד איתו ביחידה משרת חייל הומוסקסואל?

"אני לא רואה קונפליקט בין הדברים של הרב לוינשטיין כנגד הקהילה הגאה לבין יחס אישי מכבד וראוי. אני לא חושב שמישהו מבוגרי עלי היה מתייחס בצורה שונה להומוסקסואל – הוא לא היה מפלה אותו בשום צורה, ובוודאי שהוא לא היה פוגע בו. צריך להבחין בין אנשים לבין תופעות. התופעה עצמה היא תופעה שלילית, שאינה עולה בקנה אחד עם התורה, אבל זה לא אומר שצריך לבנות אנשים. אני באופן אישי הייתי מתבטא אחרת, אבל אני לא חושב שהרב לוינשטיין ניסה לבנות ציבור מסוים, או שהוא קרא לא לנהוג בכבוד בהומוסקסואלים. ולראיה – אני לא

מכיר מקרים שבהם חיילים דתיים התייחסו כלפי אדם הומוסקסואל בצורה מבזה או משפילה. כן הייתה אמירה ברורה כנגד התופעה."

טובת האדם היחיד

אך יש גם מבוגרי המכינה שמתקוממים נגד דברי הרב לוינשטיין. אחד מהם הוא מתן חייט, בוגר המכינה, סטודנט בתכנית רביבים באוניברסיטה העברית המגדיר את עצמו כיום מסורתי. "כשראיתי את הסרטון של הרב לוינשטיין התביישתי", אומר חייט, "התביישתי כלפי עצמי, שהייתי חלק מהמקום הזה. מצד שני, הרעות עצמן לא הפתיעו אותי. החד-ממדיות וההסתכלות הצרה היו במכינה כבר בתקופתי, ובמובן הזה שום דבר לא השתנה."

חייט הגיע אל המכינה לאחר משבר דתי שחווה בסוף לימודיו בתיכון. "הרגשתי שאני רוצה לעשות הכול בצורה הכי טובה, ובציונות הדתית הכי טובה ללכת בעלי", הוא אומר. "התפנית התרחשה במהלך מבצע עופרת יצוקה, שפרץ כשהייתי בשנה א'. נסעתי לשרדות להתנדב בפניו רסיסים של קסאמים מבתי תושבים. הפעילות ההתנדבותית הפגישה אותי עם מגוון רחב של אנשים – בנים ובנות, דתיים וחילונים. פגשתי הרבה אנשים שהמכינה מזולת בהם, ורואה בהם 'תינוקות שנשבו'. התחלתי להבין שהמציאות יותר מורכבת. כששיתפתי את המחשבות האלה במכינה, אמרו לי דברים בסגנון 'תלמד תורה כמו שצריך, תשקיע בעצמך'. זה המוטו של המכינה: אתה צריך לשקוע בחממה למשך תקופה, כדי לצאת אחר כך לעם ישראל ולהעניק לו את כל התורה הזו. אבל מבחינתי, משהו שם לא הסתדר".

אתה מצליח להבין את הביקורת של הרב לוינשטיין כלפי הצבא?

"אי אפשר להכחיש שהרבה חיילים דתיים חוזרים בשאלה במהלך השירות, אבל זה לא קורה בגלל מסרים שהצבא מטמיע. הצבא הוא גוף ביצועי, לא גוף חינוכי. אני לא חושב, כמו שהרב לוינשטיין טוען, שהליברליות השתלטה על הצבא. בסופו של דבר הצבא נועד להגן על המדינה, ותהליכי החילון שחיילים דתיים עוברים בצבא לא קשורים למסרים כאלה ואחרים, אלא למציאות המורכבת שבה הם נתקלים. אבל זה לא שהצבא מטמיע מסרים שמעודדים כיוון חילוני או ליברלי יותר."

"אני יכול להבין שהרב לוינשטיין מפחד מכך שהתלמידים שלו ייחשפו לדברים שונים. בכל תהליך שבו אנשים ממקומות שונים פועלים יחד יש השפעות הדדיות. אבל אם אדם מספיק בטוח באמת שלו, הוא

רון שורצמן: לא הייתי משלב פעילויות שקשורות לקהילה הלהט"בית בצבא. אני לא רואה בזה ערך. גיוון ופלורליזם אינם ערכים בפני עצמם

מתן חייט: הליברליות לא השתלטה על הצבא. תהליכי החילון שחיילים דתיים עוברים בצבא לא קשורים למסרים כאלה, אלא למציאות המורכבת שבה הם נתקלים

ידבק בה. אני חושב ששורש המחלוקת הוא בשאלה האם אדם צריך לבחור את המקום שטוב ונכון לו, או שמא הוא צריך להתכופף בפני הערכים של הכלל. צריך לחשוב על טובת התלמידים ועל מה שנכון להם, ולהבין שלא לכולם מתאימה אותה דרך, ואת זה לא מצאתי במכינה."

הרב לוינשטיין לא יגיד שכל אדם צריך לבחור את המקום שנכון לו?

"אני חושב שלא. הוא יגיד שהוא חושב על כלל ישראל, וכלל ישראל צריך ללכת על פי התורה, ואם זה אומר שהומוסקסואלים יישארו בארון ויסתירו את הזהות שלהם, אז זה מה שצריך לעשות, כי זה מה שטוב לעם ישראל. אני חושב אחרת. בעיניי, טובת האדם היחיד קודמת. אני יכול לומר, למשל, שאחותי לסבית והיא גרה עם בת זוג, וגם כשלמדתי במכינה לא ראיתי בכך בעיה. אני חושב שגם במכינה עצמה יש קולות כאלה – יש תלמידים שחושבים אחרת, שהרעות שלהם מוחבאות ומאופסנות, עד שהם מגיעים לידי משבר – או עד שהם ישנו את דעתם והתפיסות הללו ייעלמו, כתוצאה מהאינדוקטרינציה של המכינה."

הפער הולך וגדל

את המכינה עזב חייט כשהרגיש פער גדול מדי בין החוץ לפנינים, כהגדרתו. "כשאתה מגיע למכינה, אתה מוקף בלא מעט מבוגרי המכינה שמתגוררים ביישוב", הוא מספר, "כולם קצינים בקבע, נשואים עם ילדים, עטורי צל"שים. אתה מסתכל עליהם ומרגיש כל הזמן שאתה צריך להיות כמוהם, שאתה רוצה להיות כמוהם. אתה רואה איך הם מתפללים, מה הם לומדים, ולאט לאט מתחיל לאמץ את זה. אבל כל אלה הם דברים חיצוניים. זו מעטפת חיצונית, והפער בין זה לבין מי שאתה הולך וגדל. אצלי, בסופו של דבר, זה התפרק לתוך עצמו."

האם אתה מרגיש שאירועי השבוע האחרון מורידים את קרנה של המכינה? האם היחס אליה, באחת מספינות הדגל של הציונות הדתית, ישתנה?

"המכינה בעלי היא ספינת דגל מבחינת החינוך לשירות צבאי משמעותי, לדבקות במשימה ולנחישות אידיאולוגית. לכן גם יוצאים משם חיילים טובים, כי זה מה שחייל טוב אמור לעשות. אבל אני חושב שרוב החברה הישראלית לא רואה את המכינה כספינת דגל מבחינה ערכית ומוסרית, בוודאי לא אחרי דברי הרב לוינשטיין. אפשר להבין למה בצה"ל אוהבים את בוגרי המכינה – הם מוכנים להתמסר לצבא ואפילו לקפח את חייהם, אבל המציאות בחברה הישראלית, אחרי הצבא, היא כבר מציאות אחרת".

